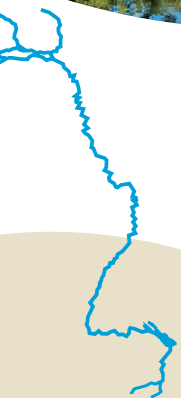

Rijn 2040

Rijn 2040

70 jaar internationale samenwerking – een succesverhaal dat doorgaat!

De Rijn is met zijn zijrivieren één van de belangrijkste en bekendste rivieren van Europa. In zijn stroomgebied wonen ruim 60 miljoen mensen. Het is een druk bevaren waterweg. Aan de oevers bevinden zich talrijke steden en industriegebieden, die vooral profiteren van de verschillende gebruiksfuncties van de rivier. Sinds de 19e eeuw heeft de mens het ecosysteem van de rivier en zijn stroomgebied sterk beïnvloed. Tegen het midden van de 20e eeuw was het slecht gesteld met de Rijn. Eén van de duidelijkste symptomen was het uitsterven van de zalm, die in het verleden in grote aantallen voorkwam. Dit is vooral toe te schrijven aan de ernstige vervuiling van het water en het verlies van de ecologische passeerbaarheid, maar ook aan een aanzienlijke verslechtering van zijn leefgebieden in het algemeen. Meerdere industriële ongevallen hebben de situatie verder verergerd.

De negen staten in het Rijnstroomgebied realiseerden zich dat er iets moest gebeuren en namen eerste maatregelen. De jarenlange internationale samenwerking in het kader

Rijn (ICBR), die in 1950 is opgericht, heeft er in belangrijke mate aan bijgedragen dat het vandaag de dag weer beter gaat met de Rijn. De waterkwaliteit is aantoonbaar verbeterd. De rivier heeft weer meer ruimte gekregen en veel planten en diersoorten die typisch zijn voor de Rijn zijn teruggekeerd. Aan de herintroductie van de zalm en het herstel van de leefgebieden wordt gewerkt.

De klimaatverandering stelt het ecosysteem van het Rijnstroomgebied voor nieuwe uitdagingen, zoals stijgende watertemperaturen en frequentere laagwaterperiodes in de zomer. Daarnaast zullen de invasieve soorten het ecosysteem in de Rijn sterk blijven beïnvloeden. Ook menselijke activiteiten vormen nog steeds een belasting.

Rijn 2040

Microverontreinigingen, zoals medicijnresten, kunnen in zuiveringsinstallaties maar moeilijk uit het water worden verwijderd.

Om de nieuwe uitdagingen het hoofd te bieden, hebben de staten in het Rijnstroomgebied en de EU in 2020 het nieuwe programma Rijn 2040 vastgesteld - voor een klimaatbestendig en duurzaam beheerd stroomgebied. De European Green Deal van de EU en de nationale maatregelen ter bescherming van het water zullen extra ondersteuning bieden om de doelen van Rijn 2040 te bereiken. Wij willen hier graag zowel de vooruitgang die al geboekt is in het verleden als het programma Rijn 2040 presenteren.

Geïnteresseerd?

Meer informatie vindt u in de uitgebreide versie van het programma Rijn 2040.

www.iksr.org/nl > [ICBR](#) > [Rijn 2040](#).

Biodiversiteit – meer leven in en aan de Rijn

Na decennia van vervreemding van de natuur spannen de staten in het Rijnstroomgebied zich vandaag de dag meer dan ooit in om de biodiversiteit aan en in het water te verbeteren.

Jonge elft © Dr. B. Stemmer

Hoogrijn bij Driessenhofen © CBR

Dit hebben we al bereikt:

- Nadat de rivier in de 19e en 20e eeuw is rechtgetrokken, is er de afgelopen twintig jaar 140 km² aan overstromingsgebied hersteld. Meer ruimte voor de rivier – dat is goed voor de natuur en de hoogwaterveiligheid!
- Talrijke diersoorten zijn weer teruggekeerd, waaronder de elft, de kokerjuffer en verschillende libellensoorten. Ook de watervogels vertonen een positieve trend.
- Zowel nieuwe vispassages in de Rijndelta en in de Duits-Franse Bovenrijn als het weghalen of aanpassen van 600 migratiebarrières in de zijrivieren zorgen ervoor dat trekvisser tegenwoordig weer van de Noordzee door de Rijn naar zijrivieren zwemmen om er te paaien. Honderden zalmen en andere vissoorten maken jaarlijks gebruik van deze gelegenheid.

Onze visie voor 2040:

Een groen lint van natuurgebieden langs de Rijn vormt het leefgebied van talrijke soorten die van water houden en verzacht de gevolgen van de klimaatverandering. De zalm kan van de Noordzee tot aan de waterval van Schaffhausen zwemmen en de "kraamkamers" in de zijrivieren bereiken.

Dit zijn onze plannen voor de komende 20 jaar:

- Nog eens 200 km² overstromingsgebied wordt hersteld en 100 oude strangen worden weer verbonden met de Rijn. De voor de uiterwaarden karakteristieke leefgebieden worden beter beschermd en met elkaar verbonden.
- 400 km veelal nog verharde oever wordt natuurlijk heringericht.
- Drie grote stuwen in de zuidelijke Duits-Franse Bovenrijn, die nu nog migratiebarrières zijn, worden uitgerust met vispassages. Verder worden er nog 300 hindernissen in de zijrivieren verholpen.
- Stroomafwaarts migrerende palingen worden beter beschermd tegen turbines van waterkrachtcentrales.

Waterkwaliteit – zo blijft de Rijn schoon

Door omvangrijke maatregelen, zoals de uitbreiding van zuiveringsinstallaties, kon de waterkwaliteit van de Rijn aanzienlijk worden verbeterd.

Dit hebben we al bereikt:

- Veel verontreinigende stoffen konden met succes worden teruggedrongen. Een aantal zware metalen zoals lood werd sinds 1970 verminderd met 70 - 100% en nutriënten zoals nitraat en fosfor sinds 1990 tot wel 50%.
- Alle bedrijven en meer dan 95% van de huishoudens in het stroomgebied zijn aangesloten op zuiveringsinstallaties.
- Met het Internationaal Waarschuings- en Alarmplan Rijn kunnen de Rijnstaten elkaar tegenwoordig snel informeren en reageren in het geval van calamiteiten.
- Op tien plekken langs de Rijn werd verontreinigd sediment gesaneerd.

Vandaag de dag staan we voor nieuwe uitdagingen wat de waterkwaliteit van de Rijn betreft. Een prominent voorbeeld hiervan zijn microverontreinigingen zoals resten van huishoudelijke chemicaliën, cosmetica, geneesmiddelen en gewasbeschermingsmiddelen en lozingen vanuit de industrie en het MKB. Ze kunnen in het oppervlaktewater en het grondwater terechtkomen, die beide weer dienen als drinkwaterbron.

Onze visie voor 2040:

De Rijn en zijn zijrivieren zijn schoon. Ook de kwaliteit van het grondwater en de sedimenten op de bodem van de rivieren is goed. Organismen aan en in de Rijn profiteren daarvan. Drinkwater kan met zo weinig mogelijk inspanning gewonnen worden uit het Rijnwater.

Dit zijn onze plannen voor de komende 20 jaar:

- De verontreiniging door schadelijke stoffen en nutriënten wordt nog verder gereduceerd.
- Microverontreinigingen worden met ten minste 30% verminderd, door maatregelen die in de eerste plaats aan de bron worden genomen, tot en met verbeteringen in de afvalwaterzuivering.
- De staten werken samen om nieuwe methodes voor de monitoring van stoffen te testen en in te voeren.
- De vervuiling van de rivieren door afval, met name plastic, wordt sterk gereduceerd.
- De historische verontreiniging van de sedimenten wordt verder verminderd door saneringsmaatregelen.

Zandzakken bij een overstroming © ICBK

Hoogwater – bescherming en preventie

Hoogwater is een natuurlijk proces. Toch hebben de overstromingen aan de Rijn en zijn zijrivieren in 1993 en 1995 voor miljarden euro's aan schade veroorzaakt. Sindsdien hebben de landen zich samen ingezet om de situatie te verbeteren

Dit hebben we al bereikt:

- De staten in het Rijnstroomgebied hebben 340 miljoen m³ hoogwaterretentiegebied aangelegd. Voor deze en andere maatregelen op het gebied van hoogwaterbescherming en hoogwaterpreventie is er meer dan 14 miljard euro geïnvesteerd.
- De overstromingskaarten in de Rijnatlas hebben ertoe bijgedragen dat de bevolking zich meer bewust is van het overstromingsrisico aan de Rijn.
- Door verbeteringen in de hoogwaterverwachting worden mensen nu een stuk eerder gewaarschuwd voor hoogwater.
- Het risico op overstromingsschade werd al met 25% verminderd.

Het verhoogde overstromingsgevaar als gevolg van de klimaatverandering is een nieuwe uitdaging. Tegelijkertijd wordt er voor veel steden langs de Rijn verwacht dat de bevolking verder groeit, waardoor het schadepotentieel kan stijgen.

Onze visie voor 2040:

De Rijn heeft nog meer ruimte om zich bij hoogwater in harmonie met de natuur uit te breiden. De mensen in de woongebieden langs de Rijn zijn goed voorbereid op overstromingen.

Dit zijn onze plannen voor de komende 20 jaar:

- Het risico op overstromingsschade zal tegen 2040 nog eens met 15% afnemen.
- Tegen 2030 zal het hoogwaterretentiegebied naar verwachting zijn gegroeid tot ongeveer 540 miljoen m³. Er worden locaties voor extra inundatiepolders en dijkverleggingen aangewezen.
- Niet-verstedelijkte overstromingsgebieden worden vrijgehouden van nieuwe bebouwing. Nieuwe gebouwen in risicogebieden die niet kunnen worden vermeden, worden waterrobuust gebouwd.

Het hoofd bieden aan laagwater

Laagwater is net als hoogwater een natuurlijk gegeven. Na decennia met minder sterk uitgesproken laagwater, hebben de hete, droge zomers van 2018 en 2019 met lange en evidente laagwaterperiodes ons echter doen beseffen dat de klimaatverandering in het Rijnstroomgebied al een feit is.

Dit hebben we al bereikt:

- In 2015 werd de eerste klimaatadaptatiestrategie gepubliceerd met prognoses over de toekomstige afvoerhoeveelheid en watertemperatuur van de Rijn.
- Sinds 2018 is er een gemeenschappelijke laagwatermonitoring.

Onze visie voor 2040:

Dankzij gemeenschappelijke oplossingsrichtingen kan het Rijnstroomgebied beter het hoofd bieden aan de gevolgen van laagwater. De nadelige gevolgen voor de ecologie, waterkwaliteit, drinkwaterwinning en andere gebruiksfuncties van wateren zijn minder ernstig.

Dit zijn onze plannen voor de komende 20 jaar:

- De klimaatadaptatiestrategie wordt tegen 2025 geactualiseerd.
- De monitoring wordt verbeterd om droogteperiodes beter te kunnen voorspellen.
- Er wordt onderzocht hoeveel water er in de toekomst in het Rijnstroomgebied beschikbaar zal zijn.
- De kennis over de effecten van klimaatverandering op aquatische ecosystemen en de biodiversiteit wordt verder verdiept.
- Er worden gemeenschappelijke oplossingsrichtingen ontwikkeld om in de toekomst beter om te kunnen gaan met laagwater.
- Het antwoord op de klimaatverandering en de invasieve soorten is het beschikbaar stellen van zo natuurlijk mogelijke wateren en watergebieden aan de natuur. De ICBR zet zich hiervoor in!

Rijn 2040

Colofon

Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR)
Kaiserin-Augusta-Anlagen 15, 56002 Koblenz, Duitsland
Tel. 0049-(0)261-94252-0 - sekretariat@iksr.de
www.iksr.org

